

Önkéntesek a könyvtárakban? Egy felmérés eredményei

KULZER, Gudrun

KULZER, Gudrun: Ehrenamtliche in Bibliotheken? Ergebnisse einer Umfrage. (Bibliotheksforum Bayern, 2008. 2. 240–242. p.) c. írását Éger Veronika tömörítette

„Az a felelősségérzet és teljesítőképeség, amely az önkéntes munka során megmutatkozik, fölértékeli az önkéntesek társadalmi szerepét. Munkájukban világossá teszik a szabadság és a felelősség összefüggését, amely megfelel a mi közösségünk önértelmezésének” – írta Gudrun Kulzer, a Straubingi Városi Könyvtár (Alsó-Bajorország) vezetője. Kulzer a Straubingi Városi Könyvtárban öt éve foglalkoztat önkénteseket. Az önkéntesek köre, mely 39 férfiból és nőből áll – 59 éves átlagéletkorral – az idősebb korosztály mint célcsoport számára szervezett tevékenységek segítésére jött létre.

Az ő foglalkoztatásukkal párhuzamos szakmai képzés során kezdett egy felmérésbe 2007 júliusában a könyvtárigazgató, amelyben a demográfiai változásokat és azoknak a könyvtárakra gyakorolt hatását vizsgálta. A vizsgálat kérdései

az önkéntes segítők könyvtárakban történő alkalmazását és az ezzel kapcsolatos tapasztalatokat érintették. A felmérésben Németország 14 tartományából 594 könyvtáros vett részt.

Az utóbbi hónapokban országszerte megélénkültek azok a viták, amelyek a különböző véleményeket és szempontokat ütköztették azal kapcsolatban, hogy megéri-e a mindenkori könyvtárvezetőknek polgári szolgálatos munkakerőt és önkénteseket alkalmazni, tudnak-e ebből profitálni, vagy esetleg – épp ellenkezőleg – hátráltatják a munkát, netán veszélyt jelentenek a meglévő munkahelyekre. 2004-es országos adatok alapján elmondható, hogy a németek 42%-a már 14 éves korától vállal önkéntes munkát, és a 60 körüliek korcsoportjának képviselője 30%-ot tesz ki. A kultúra és a zene ráadásul olyan terület, amely leginkább a középkorúakat és

az idősebbek generációját szólítja meg. Az önkéntes munkában már gyakorlott emberek szívesen vállalkoznak effajta tevékenységre, mert meggyőződésük, hogy az élet számos területén hasznos és értékes segítséget tudnak nyújtani, és ez számukra is elismerést jelent.

Ugyanakkor a könyvtárak egy részében még nem döntötték el, hogy mely területeken tudnák használni az önkénteseket. Alkalmazásuk mellett főként azok érvelnek, akik korábban már dolgoztak velük, és pozitív tapasztalatokat szereztek. Lássunk néhány támogató véleményt:

- „Az idősek nagyon megbízhatóak. Nálunk ugyanúgy tevékenykednek, mint az állásban lévők.”
- „Nekünk két önkéntes alkalmazottunk van, akiknek a munkája feltétlenül szükséges számunkra.”
- „Nagyszerű dolog, gazdagodás!”
- „Nálunk a kölcsönzésben és egyéb technikai jellegű munkákban vesznek részt. Továbbá segítenek a legkisebbek olvasáshoz szoktatásában, ami jót tesz az imázsunknak is.”
- „Számunkra nagy segítség, az önkéntesek számára pedig értelmes elfoglaltság.”

Természetesen kritikus hangok is vannak, amelyek az önkéntesek alkalmazása ellen érvelnek – részben negatív tapasztalatok alapján, részben azért, mert a könyvtárat és annak munkáját érintő negatív következményektől tartanak. Van, ahol azért nem foglalkoztatnak önkénteseket, hogy eloszlassák azt a – széles körben elterjedt – tévhitet, mely szerint „a könyvtárosi munkát bárki el tudja végezni”. Másutt nem akarják az álláshelyeket veszélyeztetni. Egy további hozzászólás szerint a kultúra a társadalom szellemi szintjének fontos mutatója, és sokkal fontosabb, mint hogy önkénteseknek átengedjük.

Vélemények az időskorú önkéntesek könyvtári foglalkoztatásáról

A megkérdezettek több mint egyharmada (36%) igennel válaszolt arra a kérdésre, hogy alkalmaznának-e a könyvtárakban idős önkénteseket. A nemleges válaszok (64%) főként (könyvtár) politikai szempontból ítélték meg és tartották nemkívánatosnak ezt a megoldást, és a pálya csökkenő presztízsének jelét látták benne. A kollégák alig 30%-a tisztában van azzal, hogy az önkénteseknek szakmai segítségre van szükségük, vagyis a rendszeres összejövetelekkel és a körlevelekkel történő információcsere mellett oktatásra, tanfolyamokra is. Mindehhez viszont nélkülözhetetlen a megfelelően képzett könyvtári személyzet, amely sok könyvtárban nem áll rendelkezésre.

Mindenesetre az önkénteseknek a könyvtári munkában állandó feladatokat és tevékenységeket kell adni. Túlnyomórészt a gyerekek olvasásfejlesztésében alkalmazhatók. A Straubingi Városi Könyvtár önkéntesei úgy látják, hogy ez nekik a legnagyobb személyes gazdagodást hozta, mert az elismerést és a gyerekek ragaszkodását minden egyes foglalkozáson közvetlenül megtapasztalják. A rendezvények és a tanfolyamok gondozása szintén kedvelt feladata az önkénteseknek, mivel itt olyan képességeket hasznosíthatnak, mint pl. a szervezőképesség, illetve speciális ismeretekre is szükség van (pl. egy számítógépes klub vagy egy idegen nyelvű vitakör vezetéséhez). E tevékenységek során sok embert megismernek, és új kapcsolatokat alakítanak ki.

Arra a kérdésre, hogy milyen előnyökkel jár az önkéntesek számára a könyvtári foglalkoztatás, a leggyakoribb válasz az ingyenes könyvtárhasználatot biztosító olvasójegy volt. Sok könyvtár kínál számukra rendszeres információcsere, valamint továbbképzési lehetőségeket. A szabad idejüket és tudásukat felajánló önkéntesek az elismerést nem anyagiakban várják: sokkal fontosabb nekik az az érzés, hogy értékes munkát végeznek a könyvtár számára. A könyvtár

által biztosított találkozók és továbbképzések hozzájárulnak az önkéntesek szakmai és személyes fejlődéséhez, ezért ezeket nagyon kedvelik. A straubingi tapasztalatok azt mutatták, hogy a továbbképzések közül különösen azok népszerűek, amelyek a konfliktuskezeléssel, a stressz leküzdésével vagy a témavezetés fortélyaisal foglalkoznak. A Straubingi Városi Könyvtár szorosan együttműködik a helyi önkéntesközponttal is. A szakmai továbbképzéseket (olvasástechnika/olvasásfejlesztés) vagy a könyvtár saját személyzete tartja, vagy külső előadókkal valóstítják meg.

Összegzésképpen elmondható, hogy egy jól működő könyvtárban természetesen nélkülözhetetlenek a könyvtári szakemberek, és nem pótolhatók önkéntesekkel. Ahhoz, hogy az önkéntesek alkalmazásával mindenki kölcsönösen elégedett lehessen, szükség van egy olyan koncepció kidolgozására, amely világosan körülhatárolja a feladatokat. Az önkéntesek tudatos, jól megtervezett foglalkoztatása minden esetben emberi és szakmai gazdagodással jár.

Környezetbarát könyvtár

A könyvtárakat sokan magától értetődően környezetbarát intézménynek gondolják. A dániai Albertslund városa az ország legelső 100%-osan környezetbarát településének tekinthető. A település valamennyi szolgáltatása és intézménye ugyanis –beleértve a helyi közkönyvtárat is – megszerezte a környezetvédelmi minőségi tanúsítványt, és szolgáltatásait folyamatosan ellenőrzik a külső és belső auditorok is.

A városban működő környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó munkabizottságban valamennyi városi intézményt, szolgáltatást képviseli valaki. A könyvtár környezetvédelmi információs központként is működik a lakosság számára és a személyzet ilyen irányú tájékoztatása érdekében, az ún. Green Library blog keretében pedig környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó weboldalt is működtet.

*(Hír a Scandinavian Public Library Quarterly 2009. 1. sz. sajtószemléjében
a Denmarks Biblioteker 2009. 1. számából.)*

Új egyetemi könyvtár az Unter den Linden és a Friedrichstrasse között

A Humboldt Egyetem fennállásának 200. évében 2009. november 19-én új központi könyvtár nyílik Berlinben Jacob-und-Wilhelm-Grimm Zentrum néven. A huszonkétezer négyzetméter hasznos alapterülettel és 2,5 millió könyvtári egységgel rendelkező modern létesítményben, ahol a névadó Grimm-testvérek egykori könyvtára is helyet kapott, az 1200 olvasóhely mellett csoportos tanulásra is alkalmas terek és olvasóteraszok éppúgy megtalálhatók, mint a megszokott szabadpolcok és szolgáltatások. A központ hétköznapokon 8-tól 24 óráig, szombaton és vasárnap 10-től 18 óráig áll az olvasók rendelkezésére. Bővebb információk a <http://www.grimm-zentrum.hu-berlin.de> címen található.

(Sonnevend Péter közlése alapján)